

Відгук рецензента
на дисертацію ЖЕНЬ ЦЗЕЮЙ

**за темою «СИНТЕЗ ТРАДИЦІЙНОГО КИТАЙСЬКОГО ПЕЙЗАЖНОГО
МИСТЕЦТВА І ДИЗАЙНУ ПРЕДМЕТНО-ПРОСТОРОВОГО
СЕРЕДОВИЩА»,**

**представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії (Ph.D)
спеціальність 022 – «Дизайн» галузь знань 02 – «Культура і мистецтво»**

Актуальність обраної теми. Актуальність теми полягає:

- у визначенні поліфункціональної ролі творів мистецтва, включених у сучасні інтер'єри громадських будівель;
- у з'ясуванні мистецтвознавчих праць, присвячених трансформаціям форм сучасного мистецтва в реаліях нових стильових напрямків формоутворення інтер'єрних просторів;
- у недостатній розробленості чіткої типології та критеріїв синтезу мистецтв, архітектури та дизайну як концептуальних проектних підходів формування предметно-просторового середовища життєдіяльності.

У зв'язку з цим важливо підкреслити, що китайський живопис та ієрогліфіка, інтегровані в інтер'єрний простір, мають велику історико-культурну та мистецьку цінність, є виразом національно-регіональних рис і філософських постулатів китайського суспільства, виконуючи поліфункціональну роль в організації комфортної обстановки предметно-просторового середовища, в естетичному вихованні суспільства та пропагандистській місії.

Особливої актуальності набуває проблема визначення типології синтезу інноваційних дизайнерських методів і композиційних прийомів трансформації творів китайського мистецтва, інтегрованих в інтер'єрне середовище, яке є специфічною синтетичною структурою із складовими: архітектура, дизайн, мистецтво, оскільки результати існуючих науково-теоретичних досліджень та проектна практика не дають у повній мірі обґрунтованих рекомендацій щодо вирішення цієї проблеми, яка охоплює три галузі: архітектурознавство, мистецтвознавство та теорію й практику дизайну.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дослідження здобувача виконане на кафедрі Дизайну середовища Харківської державної академії дизайну і мистецтв відповідно до плану наукової роботи по підготовці наукових кадрів вищої кваліфікації в межах виконання

наукової роботи за темою «Сталий розвиток як вектор формування сучасної проєктної культури» (держ. реєстр. номер: 0122U200902; 2022-2025 рр.). Тема дисертації пов'язана з державними програмами китайського Бохайського університету, націленими на поглиблене вивчення історії та теорії мистецтва, на забезпечення формування комфортного предметно-просторового середовища та ініціювання розвитку дизайну, з державною програмою уряду Китаю та Академії наук Китаю «Один пояс, один шлях» (B&R) – «Економічного поясу Шовкового шляху» та «Морського шовкового шляху XXI століття».

Об'єктом дослідження є предметно-просторове середовище традиційних і сучасних житлових і громадських інтер'єрів Китаю.

Предметом дослідження є типи та композиційні прийоми синтезу традиційного китайського пейзажного мистецтва і дизайну предметно-просторового середовища.

Хронологічні межі дослідження охоплюють періоди правління династій: Тан (618-906 рр.), Ся (1036-1226 рр.), Мін (1368-1644 рр.), Цін (1644-1912 рр.), які представлені в роботі інтер'єрами пам'яток архітектури, що в наш час використовуються як функціонуючі музеї Китаю. Також хронологія дослідження охоплює сучасні інтер'єрні об'єкти першої чверті XXI ст.

Територіальні межі обумовлені предметом дослідження і окреслюються територією Китаю.

Оцінка обґрунтованості наукових результатів дисертації, їх достовірності та новизни.

Автором проведено всебічний системний аналіз наукових літературних та інтернет-джерел, а також реалізованих об'єктів. Використана у роботі система загальнонаукових і спеціальних методів повністю забезпечує обґрунтованість результатів дисертаційної роботи та наукових висновків. Достовірність основних положень роботи підтверджується її науковою новизною, апробаціями у вигляді публікацій та участі в конференціях, а також дотриманням принципів академічної доброчесності під час проведення дослідження.

Цілком аргументованими є представлені позиції наукової новизни, як-то:

- визначення закономірності еволюції формування художньо-дизайнерського образу предметно-просторового середовища житлового та громадського призначення з інтегрованими в них творами традиційного китайського пейзажного мистецтва засобами поліжанрового (полілогічного), ансамблевого та органічного синтезу;

- визначення поліфункціональних цілей і ролі китайського пейзажного мистецтва у створенні в сучасних громадських просторах закладів культури комфортної обстановки, візуальної естетики, специфічної тематичної атмосфери та формуванні передумов естетичної освіти;
- уточнення дефініцій понять «інтеграційний архітектурно-мистецький простір»; «художньо-дизайнерський синтез».

Подальшого розвитку набули принципи трансформації графічно-живописної мови, колористики, матеріалів і технік традиційних китайських пейзажних розписів в дизайні сучасного предметно-просторового середовища. Все це свідчить про науково-теоретичний внесок Жень Цзеюй в узагальнення та систематизацію результатів дослідження, які сприятимуть поглибленню й розширенню наукових висновків щодо типів синтезу мистецтв і дизайну сучасного предметно-просторового середовища. Методика дослідження та логіка організації матеріалу демонструють достатній науковий рівень.

Теоретичне значення наукової роботи полягає у визначенні загальних принципів і підходів до об'єкту дослідження, які сприятимуть поглибленню й розширенню наукових висновків щодо типів синтезу мистецтв і дизайну сучасного предметно-просторового середовища. Це також має на меті подальше використання результатів дослідження в професійній підготовці дизайнерів у системі вищої освіти, а також при створенні методичних рекомендацій та інших матеріалів.

Практичне значення роботи зумовлюється можливістю застосування одержаних результатів в таких дисциплінах, як «Проектування», «Концептуальне проектування» та лекційних курсах університетів Китаю. Здійснена систематизація та класифікація може бути врахована при розробці навчально-методичних матеріалів для здобувачів вищої освіти в галузі дизайну середовища, у курсовому та дипломному проектуванні бакалаврів й магістрів.

Оцінка наукових публікацій.

За темою дисертації автором представлено 10 наукових публікацій: 3 з них у фахових наукових збірках, які входять до переліку МОН України, 3 - у фахових наукових збірках Китаю, 4 – у збірках матеріалів наукових конференцій. Зміст публікацій відображає проблематику дисертації, заявлені об'єкт, предмет та завдання дослідження, що дозволяє підтвердити достовірність досягнутих у ній результатів. Їх кількість та якість відповідає вимогам п. 8-9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Оцінка змісту, стилю та мови дисертації, її завершеності, оформлення.

Представлена дисертація є заведеною та цілісною науковою працею, що підтверджується отриманими результатами дослідження, їх обґрунтованістю, а також чіткою структурою та послідовністю викладення матеріалу. Текст роботи виконано українською мовою, відзначається логічною побудовою, правильним використанням мистецтвознавчої термінології та повною відповідністю вимогам наукового стилю, мови й оформлення. Дисертаційна робота оформлена відповідно до вимог наказу МОН України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації».

Структура і обсяг роботи. Робота складається з анотацій, вступу, трьох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (204 найменування), і додатків. Загальний обсяг дисертації - 242 сторінки (із них 151 сторінка основного тексту).

У вступі обґрунтовано актуальність теми та її зв'язок з науковими програмами, визначені мета, задачі, об'єкт та предмет, наукові методи, окреслені межі дослідження, представлена наукова новизна та практична цінність отриманих результатів, особистий внесок автора, вказано матеріали щодо апробації результатів дисертації.

У першому розділі «ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ТА ІСТОРІОГРАФІЯ

ДОСЛІДЖЕННЯ. ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ АПАРАТ ДОСЛІДЖЕННЯ. МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ» висвітлено ретроспективний огляд науково-теоретичних досліджень та сучасний стан вивченості проблеми за темою дисертації. Розкрито найхарактерніші риси китайського пейзажного живопису протягом усього історичного розвитку до сьогодення. Визначено внесок китайських митців у з'ясування синтезу мистецтв в інтер'єрах та в екстер'єрах китайських будівель, яким притаманне широке застосування скульптурних творів і живописних розписів, зумовлених прагненням перетворити споруду на частину природного оточення. На підставі аналізу низки авторитетних дослідників обґрунтовано, що природне середовище є «природно синтетичним». А для того, щоб надати цю якість штучному середовищу, синтез повинен становити суть будь-якої творчої діяльності (проектної зокрема та системно-дизайнерській особливо).

Досліджено взаємозв'язок між поняттями «стиль» і «синтез» у двох основних аспектах: - синтез як результат реалізації стилістичної єдності; - синтез як джерело формування нового стилю. Визначено, що у контексті дизайну та мистецтвознавства синтез трактується як засіб втілення цілісного світоглядного уявлення - своєрідної картини світу, що проникає у простір людини. Внаслідок цього процес синтезування набуває міфологічних рис і розглядається не стільки як

поєднання мистецтв, скільки як втілення єдиної світобудовної моделі. Простір тут виступає об'єктом емоційного освоєння й переживання, наповненим символічними значеннями - «пам'яттю місця», образом просторової культури.

На основі проведеного аналізу джерельної бази даного дослідження були визначені й охарактеризовані головні типи синтезу мистецтв, архітектури та дизайну, які використовувались теоретиками і практикуючими архітекторами й дизайнерами у XX столітті: це конгломеративний тип синтезу (механічне об'єднання творів різних мистецтв в одному просторі); ансамблевий тип синтезу (співвідношення компонентів між собою і простором); органічний тип синтезу (схрещення творів мистецтва у просторі та формування якісно своєрідної цілісної нової художньо-дизайнерської структури).

Автором підкреслено, що поєднання багаторічних традицій «синтезу мистецтв» з сучасними технологіями виробництва, а також творчими ідеями архітекторів і художників XXI ст. може дати нові вектори розвитку китайської архітектури та мистецтвознавства.

У роботі автором застосовано загальнонаукові та спеціальні мистецтвознавчі методи, зокрема: ретроспективний історіографічний огляд; історико-порівняльний метод; метод моніторингу; метод експертних оцінок, які створюють науково-методологічне підґрунтя роботи.

У другому розділі «ТИПОЛОГІЯ І СПЕЦИФІКА СИНТЕЗУ МИСТЕЦТВ

У ФОРМУВАННІ ІНТЕР'ЄРНОГО СЕРЕДОВИЩА В ІСТОРІЇ КИТАЮ»

проаналізовані стародавні китайські пейзажні фрески пам'яток архітектури, які є першими зразками традиційного пейзажного живопису Китаю, класифіковані та охарактеризовані традиційні жанри китайського живопису, які використовувались для створення декоративних предметних композицій (на порцеляні, на ширмах), та декоративна тематика у давньокитайській архітектурі.

На основі аналізу творів мистецтва за допомогою візуального, іконографічного, документального, технологічного та стилістичного методів були визначені художньо-декоративні, символічні та культурно-комунікаційні функції китайського живопису в резиденціях династії Цін. Цей період був часом активного культурного обміну між Сходом і Заходом. У результаті китайський живопис не лише вдосконалювався технічно і тематично, а й ставав значно різноманітнішим у своїх формах вираження.

Твори традиційного пейзажного мистецтва гармоніюють з морфологією та масштабністю залів та розстановкою меблів, створюючи єдиний естетичний простір, який пропонує візуальне естетичне задоволення мешканцям. Мистецтво

живопису в інтер'єрах також діє як засіб передачі культурної інформації, обговорення філософських думок і літератури між господарем та гостями, підвищуючи естетичне сприйняття мешканців. Теми в цих творах з освітнім значенням можуть слугувати інструментами етичної та моральної освіти в сім'ї. Китайський живопис також є культурним символом, виконуючи роль культурного носія для сімейної спадщини. Ці функції переплітаються, утворюючи унікальне культурне явище та естетичний досвід суспільства в інтер'єрних просторах об'єктів, створених за часів династії Цін.

Проведений ретроспективний огляд предметного наповнення інтер'єрів показав, що ширми традиційно супроводжували китайську культуру. Зі зміною способу життя у період Китайської Республіки ширма як обладнання інтер'єру стала мало використовуватися через широке застосування скла.

Зазначено, що колір як знак має різні змісти в історії китайської культури та мистецтва. Визначення символіки кольорів необхідно не тільки для більш точного розуміння традиційної китайської культури, але й для продовження впровадження історичних знаків-кольорів у формуванні сучасного предметно-просторового середовища життєдіяльності, в контексті підтримки стабільного стану етнокультурної ідентичності.

У третьому розділі «ТИПИ СИНТЕЗУ СУЧАСНОГО КИТАЙСЬКОГО ПЕЙЗАЖНОГО МИСТЕЦТВА ТА ДИЗАЙНУ ПРЕДМЕТНО-ПРОСТОРОВОГО СЕРЕДОВИЩА» було встановлено багатогранну роль китайського живопису у створенні художнього образу, атмосфери та дизайну інтер'єрів. Підкреслено, що мистецтво є не просто декором, а потужним засобом поширення китайської культури та ефективним інструментом естетичного виховання. З'ясовано, що китайський живопис виконує важливу пропагандистську функцію, підвищуючи художню та культурну цінність сучасних громадських просторів та покращуючи естетичний розвиток суспільства.

У розділі виявлено та описано ключові закономірності в композиційних рішеннях інтер'єрів. Класифіковано основні композиційні прийоми розташування творів пейзажного мистецтва у предметно-просторовому середовищі.

Зазначено, що традиційне китайське мистецтво туші (чорнила) має багатий історичний шлях розвитку в китайській культурі. Це мистецтво є результатом накопичення досвіду та свідомості попередніх поколінь, відображаючи багато традиційних китайських філософських концепцій, зокрема конфуціанський і даоський дух. Були виявлені інноваційні дизайнерські підходи та систематизовані композиційні прийоми трансформації традиційного китайського живопису

тушшю, які інтегруються в процес створення художньо-дизайнерського образу сучасного інтер'єру.

Зазначено, що з появою нових різновидів традиційних видів мистецтв склалися нові методи і технології синтезування та сформувалися суттєво інші естетичні ідеали, смаки, прийоми стилеутворення, які стали критерієм оцінки художніх творів взагалі та синтетичних зокрема.

На основі реалізованих в Китаї сучасних будівель громадського призначення показано особливості органічного синтезу, в результаті якого народжується якісно нова цілісна структура дизайну предметно-просторового інтер'єрного середовища.

Таким чином, у дослідженні систематизовані підходи, сформульовані китайськими теоретиками архітектури та дизайну, що запроваджуються в процесі створення органічного дизайну предметно-просторового середовища: єдність людини та природи, просторова текучість та безперервність, проникнення та трансформація культурних символів, цілісність та гармонійність, динамічний просторовий досвід.

Висновки

У підсумку дисертаційна робота має добре продуману, чітко організовану структуру, усі складові якої за своїм змістом пов'язані між собою логікою думки, відповідають специфіці предмету та об'єкту дослідження і розкривають його наукову проблематику. Робота написана на основі широкої, добре опрацьованої джерельної бази, яка підтверджує необхідність вивчення означеної проблеми. Підкреслюючи актуальність теми дослідження та наявність нових наукових результатів, є сенс висловити деякі зауваження, вірніше, побажання.

Хронологічні рамки дослідження бажано було розширити не тільки періодами правління династій (до XIX ст.), але й майстрами китайського пейзажного мистецтва і дизайну предметно-просторового середовища XX ст., а потім охоплювати сучасні інтер'єрні та екстер'єрні об'єкти Китаю XXI ст.

Вважаю, що в роботі слід було розробити комплексну порівняльну таблицю періодизації розвитку китайського пейзажного мистецтва та дизайну інтер'єрних просторів по регіонам Китаю, що конкретизувало б уявлення як територіально, так і в часі створення цих робіт.

Зауваження ні у якому разі не впливають на науковий, достатньо високий рівень дисертації. В цілому дисертаційна робота вирізняється оригінальністю, необхідним науковим рівнем і новизною, логічною обґрунтованістю. Представлений у дисертації фактичний матеріал, його систематизація, аналіз об'єктів є свідченням того, що автор глибоко вивчив тему дослідження, провів

значну пошукову та аналітичну роботу. Винесені на захист положення дисертаційної роботи мають характер наукової новизни, практичне та теоретичне значення і відповідають задачам дослідження. Проблематика дослідження всебічно висвітлена у статтях, опублікованих у фахових виданнях.

Загальний висновок.

Дисертаційна робота Жень Цзеюй «СИНТЕЗ ТРАДИЦІЙНОГО КИТАЙСЬКОГО ПЕЙЗАЖНОГО МИСТЕЦТВА І ДИЗАЙНУ ПРЕДМЕТНО-ПРОСТОРОВОГО СЕРЕДОВИЩА» відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії». Робота є самостійним науковим дослідженням, виконаним із дотриманням принципів академічної доброчесності. Сформульовані у дисертації наукові положення, а також здобуті теоретичні та практичні результати відзначаються високою актуальністю, логічною послідовністю викладу, чіткою структурною побудовою та змістовною насиченістю, що засвідчує вагомий особистий внесок здобувача у вирішення поставленої наукової проблематики.

Робота відкриває перспективи подальшого розвитку як у теоретичному, так і в практичному аспектах дизайну в межах галузі знань 02 «Культура і мистецтво».

Здобувач Жень Цзеюй заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 022 «Дизайн» у галузі знань 02 «Культура і мистецтво».

Рецензент:

Кандидат мистецтвознавства,
старший викладач кафедри Дизайн середовища
Харківської державної
академії дизайну і мистецтв

Віктор СЕВЕРИН

